

31. državno natjecanje iz geografije 2024.

Radni materijal za istraživački rad

B kategorija srednjih strukovnih i umjetničkih škola

Prilog 1.

BRICS (akronim od engl. *Brazil, Russia, India, China, South Africa*), naziv za skupinu država (Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južnoafrička Republika) koje od 2006. nastoje razviti gospodarsku i političku suradnju, te stvaranjem financijskih i drugih institucija zajednički djelovati na svjetskom tržištu. Do priključenja Južnoafričke Republike (2010) rabio se naziv BRIC, koji je skovan u stručnim ekonomskim krugovima (2001) kao oznaka za države čije rastuće ekonomije postaju svjetski utjecajne i konkurentne skupini G7. Od 2009., nakon prvoga službenog susreta u Jekaterinburgu, redoviti su godišnji sastanci na vrhu vođa zemalja BRICS-a. Od 2011. djeluje i BRICS Forum, međunarodna organizacija koja podupire gospodarsku suradnju. Važan je BRICS-ov cilj reforma međunarodnih financijskih institucija, zbog čega je 2014. osnovana Nova razvojna banka (nastoji umanjiti utjecaj MMF-a i Svjetske banke). Početkom 2024. BRICS-u se priključuju Egipat, Etiopija, Iran, Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati.

Izvor: BRICS, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, pristupljeno: 14. 3. 2024., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/brics>.

Grupa 7 (engleski **Group of Seven**, kratica **G-7**), skupina sedam gospodarski vodećih zemalja Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD); obuhvaća Francusku, Italiju, Japan, Kanadu, Njemačku, SAD i Veliku Britaniju. Sastanci G-7 godišnja su neformalna okupljanja čelnika država članica, na kojima se raspravlja o međunarodno važnim ekonomskim i političkim temama. Godine 1975. okupili su se prvi put (tadašnja skupina G-6 sa Zapadnom Njemačkom, dok se Kanada priključila 1976). Nakon geopolitičkih promjena koje su slijedile zbog raspada Sovjetskog Saveza, skupini se pridružila i Rusija (1998), te nastaje Grupa 8 (G-8). Radi dogovora o globalnim problemima Grupa 7, odnosno Grupa 8, od 1999. organizira godišnje sastanke s predstavnicima Argentine, Australije, Brazila, Južnoafričke Republike, Južne Koreje, Kine, Indije, Indonezije, Meksika, Saudijske Arabije, Turske i Europske unije – tvoreći tako Grupu 20 (G-20). U ožujku 2014. na sastanku Grupe 7 odlučeno je o obustavi sudjelovanja Rusije (u G-8 i G-20) zbog njezina angažmana u Ukrajini i vojne intervencije na Krimu.

Izvor: Grupa 7, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, pristupljeno 14. 3. 2024., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/grupa-7>.

Prilog 2.

Tab. 1. Vrijednosti KOF indeksa i indeksa trgovinske otvorenosti za 2021.

Države	Indeks ekonomske globalizacije [KOF]	Indeks socijalne globalizacije [KOF]	Indeks političke globalizacije [KOF]	Opći indeks globalizacije [KOF]	Indeks trgovinske otvorenosti* (%)
Brazil	45	61	88	65	39,2
Francuska	78	86	98	87	60,8
Indija	42	54	92	63	45,3
Italija	71	80	98	83	63,0
Japan	67	79	80	75	37,4
Južna Afrika	54	66	89	70	56,2
Kanada	71	89	92	84	61,4
Kina	45	58	90	65	37,5
Njemačka	81	88	98	89	88,0
Ruska Federacija	49	68	92	70	52,2
SAD	66	85	92	81	25,5
Ujedinjeno Kraljevstvo	80	88	97	88	56,7

* Indeks trgovinske otvorenosti izračunava se kao omjer trgovinske razmjene (izvoz + uvoz) i BDP-a.

Izvori: KOF Swiss Economic Institute, KOF Globalisation Index, <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> pristupljeno: 2. 4. 2024. i Our World in Data, Trade and globalization, <https://ourworldindata.org/trade-and-globalization>, pristupljeno: 2. 4. 2024.

Prilog 3.

Isprepleteni je odnos između međunarodne trgovine i svjetskoga gospodarstva ples zamršenih koraka, od kojih svaki duboko utječe na drugi. Promicanjem gospodarskoga rasta, poticanjem tehnološkoga napretka i poticanjem konkurencije međunarodna je trgovina temeljni pokretač svjetskoga gospodarskog motora. Međunarodna trgovina potiče gospodarski rast omogućujući državama da izvoze robu i usluge koje mogu učinkovito proizvesti i uvoze one koje mogu učinkovitije proizvesti druge države, trgovina može povećati ekonomsku produktivnost i podići životni standard. Osim toga, međunarodna trgovina ključno je sredstvo tehnološkoga napretka. Potiče razmjenu znanja i inovacija preko granica, čime se olakšava tehnološki napredak na svjetskoj razini. Za zemlje u razvoju to može biti posebno važno jer omogućuje pristup tehnologijama koje bi inače mogle ostati nedostupne. Konkurencija je još jedan čimbenik na koji utječe međunarodna trgovina. Otvaranjem domaćih tržišta stranim robama i uslugama trgovina može potaknuti konkurentsko okruženje koje potiče tvrtke da poboljšaju svoje proizvode, usmjere svoje poslovanje i uvedu inovacije. To zauzvrat može dovesti do veće učinkovitosti, nižih cijena te bolje kvalitete roba i usluga za potrošače.

Međunarodna trgovina također igra ključnu ulogu u ublažavanju gospodarskih šokova. Diverzifikacijom trgovinskih partnera i izvoznih proizvoda, države mogu rasporediti ekonomski rizik i smanjiti utjecaj domaćih gospodarskih padova. To je postalo osobito vidljivo tijekom pandemije bolesti COVID-19 kad su države s raznolikim trgovinskim odnosima često mogle učinkovitije upravljati krizom. Štoviše, međunarodna trgovina može dovesti do otvaranja radnih mjesta. Kako tvrtke šire svoje poslovanje u inozemstvu, pojavljuju se nove mogućnosti zapošljavanja. Trgovina stoga može igrati ključnu ulogu u povećanju stope zaposlenosti i promicanju ekonomske stabilnosti. Ipak, važno je napomenuti da učinci međunarodne trgovine nisu uvijek pozitivni. Trgovina također može pogoršati nejednakost dohotka, dovesti do premještanja poslova u određenim sektorima i donijeti izazove za domaće industrije koje se ne mogu natjecati s inozemcima. Stoga je potrebno uspostaviti politike za upravljanje tim mogućim nedostacima osiguravajući široku raspodjelu koristi od trgovine.

Izvor: International Trade Council, Kako međunarodna trgovina utječe na globalno gospodarstvo, <https://tradecouncil.org/how-international-trade-affects-the-global-economy/>, pristupljeno 5. 4. 2024.

Prilog 4.

Izvorni znanstveni članak

DOI: 10.15291/oec.3651

Otvorenost gospodarstva Hrvatske u kontekstu monetarne i fiskalne politike

Ante Samodol orcid.org/0000-0002-6609-2396 ; Libertas međunarodno sveučilište - Zagreb

Puni tekst: [hrvatski pdf 657 Kb](#)

str. 35-51

preuzimanja: 438

[citiraj](#)

(...) Lovrinčević u istom radu zaključuje da sve činjenice nedvosmisleno potvrđuju da je dublja integracija u svjetsko gospodarstvo nužna za postizanje viših stopa rasta u duljem razdoblju, kao i za dostizanje visokih razina dohotka po stanovniku. Međutim, u zaključku se dodaje da pred istraživačima stoji problem utvrđivanja točnih mehanizama kojima proces bržeg otvaranja gospodarstva i značajnijeg uključivanja u međunarodnu podjelu rada, utječe na veći gospodarski rast. Tako Lovrinčević i Mikulić (2000) zaključuju da otvorenost sama po sebi nije dovoljna za promicanje ekonomskog rasta. Makroekonomska te politička stabilnost i druge politike nužne su za iskorištavanje svih prednosti koje donosi ekonomska otvorenost. Pokazatelji trgovinske otvorenosti često se promatraju u analizama vanjskotrgovinskih kretanja jer to podrazumijeva racionalizaciju proizvodnog sustava i omogućuje optimalnu alokaciju resursa te upućuje na potencijal bržega ekonomskog rasta (Boromisa i Mikić, 2003). Isto tako, unatoč potencijalnim koristima od veće trgovinske otvorenosti, povećava se izloženost šokovima koji mogu pogoditi međunarodna tržišta odnosno glavne vanjskotrgovinske partnere. Derado (2006) u svojem radu analizira učinke liberalizacije trgovine među zemljama jugoistočne Europe mjerenjem međuindustrijske trgovine na primjeru Hrvatske kako bi se utvrdili dinamički efekti liberalizacije na strukturu trgovinskih tokova. Tako trgovina u kratkom roku rezultira prosječnim padom uvoznih cijena što povećava prednosti potrošača, ali i stvara sve veći pritisak na proizvođače koji prodaju svoju robu na domaćem tržištu zbog sve veće inozemne konkurencije. Dugoročne koristi od ovoga su veća konkurencija i gospodarsko restrukturiranje što povećava ulaganja i tehnološke inovacije. Ipak, prema autoru, rezultat ovisi o kvaliteti strukturnih i institucionalnih reformi. Prema Panagariya (2004), u zemljama s nižim dohotkom ekonomska otvorenost nužna je za brži gospodarski rast. Zaključuje da je malo zemalja s tržištem u nastajanju raslo bez istovremenog povećanja izvoza i uvoza, a zemlje koje su rasle naglo, to su postigle pod otvorenom trgovinskom politikom.

Prilog 5.

The Review of International Organizations (2019) 14:543–574
<https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2>

DATA ARTICLE

The KOF Globalisation Index – revisited

Savina Gygli¹ • Florian Haelg² • Niklas Potrafke^{3,4} • Jan-Egbert Sturm^{2,5}

Published online: 28 January 2019
© The Author(s) 2019

Volume 14, pages 543–574, (2019)

(...) Da bi se detaljnije ispitala posljedice i uzroci globalizacije, potrebno je globalizaciju izmjeriti. Jednostavni pokazatelji, koji često odražavaju otvorenost, poput trgovine kao omjera BDP-a, nisu dovoljni kako bi prikazali svu složenost globalizacijskih procesa. Globalizacija je višedimenzijski koncept koji obuhvaća mnogo više od otvorenosti prema trgovini i protoku kapitala. Također uključuje komunikaciju i razmjenu ideja i informacija među državljanima različitih zemalja ili suradnju vlada u rješavanju političkih problema globalnog dosega. Stoga znanstvenici moraju uzeti u obzir raznolike aspekte globalizacije. Složeni pokazatelji, kao što je KOF indeks globalizacije, predstavljaju dobar primjer jer omogućavaju kombiniranje različitih varijabli koje mjere različite aspekte globalizacije u jednom indeksu. KOF indeks globalizacije, koji je uveo Dreher (2006.) i ažuriran u Dreher (2008.), mjeri globalizaciju u ekonomskoj, socijalnoj i političkoj dimenziji za gotovo sve zemlje svijeta od 1970. godine. On je postao najšire korišteni indeks globalizacije u akademskoj literaturi (Potrafke 2015).

(...) Revidirana verzija KOF indeksa globalizacije razlikuje de facto i de jure globalizaciju. Dok de facto globalizacija mjeri stvarne međunarodne tokove i aktivnosti, de jure globalizacija mjeri politike i uvjete koji načelno omogućavaju, olakšavaju i potiču tokove i aktivnosti. Quin (2011.) pokazuje, na primjer, da odluka o korištenju de facto ili de jure mjera financijske otvorenosti dovodi do sistematski različitih rezultata u kontekstu veze između financijske otvorenosti i ekonomskog rasta. Ukupni KOF indeks globalizacije kombinira de facto i de jure globalizaciju. Ukupni broj varijabli povećao se s 23 na 43 u odnosu na prethodnu verziju indeksa.

Tab. 2. Sastavnice KOF indeksa

KOF INDEKS	Dimenzija	Naziv varijable
Ekonomska globalizacija	Globalizacija trgovine	Trgovina robom Trgovina uslugama Raznolikost trgovinskih partnera Trgovački propisi Porezi na promet Tarife Trgovački ugovori
	Financijska globalizacija	Izravna strana ulaganja Portfeljna ulaganja Ograničenja ulaganja Otvorenost kapitalnoga računa Međunarodni investicijski sporazumi Međunarodni dug Međunarodne rezerve Isplate međunarodnoga dohotka
Socijalna globalizacija	Međuljudska globalizacija	Međunarodni telekomunikacijski promet Transferi Međunarodni turizam Međunarodni studenti Migracija Sloboda posjeta Međunarodne zračne luke
	Informativna globalizacija	Telefonske pretplate Izvoz visoke tehnologije Međunarodni patenti Pristup televiziji Pristup internetu Sloboda tiska
	Kulturna globalizacija	Trgovina kulturnim dobrima Trgovina osobnim uslugama Međunarodni zaštitni znakovi McDonald'sov restoran IKEA-ine trgovine Rodni paritet Ljudski kapital Građanske slobode
Politička globalizacija	Politička globalizacija	Veleposlanstva Mirovne misije UN-a Međunarodne nevladine organizacije Međunarodne organizacije Međunarodni ugovori Raznolikost ugovornih partnera

Prilog 6.

VRSTA BIBLIOGRAFSKE JEDINICE	BIBLIOGRAFSKA JEDINICA U POPISU LITERATURE I IZVORA
članak u časopisu	Klarić, Z., 2016: Geographical Aspects of the Territorial Organisation of Croatia and Comparison with Other European Countries, <i>Croatian Geographical Bulletin</i> 78 (2). Broj 78 označuje godište (volumen) časopisa, (2) broj sveska unutar godišta, 49–75 paginaciju rada u svesku.
članak u časopisu s 3 i više autora	Lozić, S., Fuerst-Bjeliš, B., Perica, D., 2006: Quantitative-geomorphological and Environmental historical Impact on the Ecological Soil Depth; Northwestern Croatia, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 68 (1), 7-25.
mrežna stranica	EUR-Lex, 2023: Kyotski protokol, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:kyoto_protocol (3. 5. 2023.).
baza podataka	Statista, 2024: Transportation emissions worldwide, https://www.statista.com/study/85839/global-transportation-emissions (1. 5. 2024.)